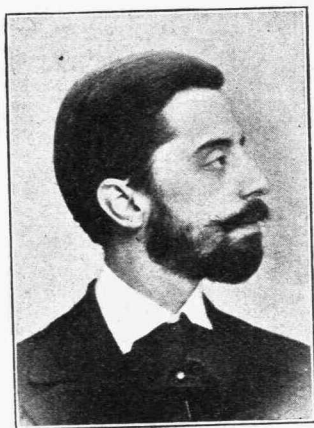

ΜΙΑ ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΕΓΑΛΟΦΥΙΑ ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΟΛΙΓΟΙ, πολὺ ὀλίγοι ἴσως, ἦσαν εἰς θέσιν νὰ γνωρίσωσι καὶ αἰσθανθῶσιν ὁποῖαν ἀπώλειαν ὑπέστη ἡ Ἑλλάς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ νεαροῦ Ἑλληνοῦ Θεοδωροῦ Η. Πανουργιά θανόντος ἐν Παρισίοις τὸν Μάιον τοῦ 1896 ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς καλλιτεχνικῆς καὶ μουσικῆς του δράσεως. Ἄλλ' οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι, οἱ εὐτυχήσαντες νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὸ βάθος τῆς ἐκτάκτου ἐκείνης ἰδιοφυΐας, τῆς ἐγκλειούσης θησαυροὺς ἐμπνεύσεως καὶ ψυχὴν ἀληθινὴν καλλιτέχνου καὶ χαρίσματα σπάνια, ὅσα ἡδύνατο νὰ προσκομίσῃ ἀκατανίκητος πρὸς τὴν Τέχνην ἔρος καὶ μάθησις εὐρεῖα καὶ μελέτη ἀνένδοτος, ἡσθάνθησαν καιρίως καὶ ἐκλαυσαν τὴν ἐκ τοῦ θανάτου του συμφορὰν, ἐν ᾗ μάλιστα ἐποχῇ ἡ Ἑλλάς τόσο πτωχὴ εἶνε εἰς μουσικοὺς καὶ καλλιτέχνας πρῶτης δυνάμεως.

Διότι ἀληθῶς, προεμινύετο ἔκτακτος καὶ θαυμασιὰ μουσικὴ δύναμις ὁ ἀληθσμόνητος καὶ πολὺκλαυστος Θεόδωρος Πανουργιάς. Ἦτο ἐκ τῶν προνομιούχων ἐκείνων φύσεων, αἵτινες γεννῶνται καὶ προορίζονται διὰ τὴν Τέχνην. Ὁ μέγας μουσικοδιδάσκαλος Μασ-

σονέ, ὁ ἐνωρίς διδὼν καὶ θαυμάσας τὸ ἔξοχον μουσικόν του τάλαντον, ἔλεγεν ὅτι ὁ νέος Πανουργιάς «εἶνε ἐκ τῶν μουσικῶν ἀστέρων τοῦ αἰῶνος μας». Τὴν αὐτὴν γνώμην ἐξέφρασε καὶ ὁ Δελίλ, καὶ πλείστοι ἄλλοι, ὅσοι ἔτυχε νὰ ἀκροασθῶσιν ἐκτελούμενα μέρη ἐκ τῶν συνθέσεών του καὶ τῶν ἔργων του—κοτέλιπε δὲ πλήρη τοιαῦτα, ἐν οἷς καὶ δύο μελοδράματα.

Υἱὸς τοῦ παρὰ τῷ Ἐλεγκικῷ Συνεδρίῳ Ἡρακλέους Πανουργιά, τυχὼν λεπτῆς μορφώσεως καὶ κλίσεως ἐμφύτου, παιδιόθεν ἐφαίνετο ἐρωτευμένος πρὸς τὴν Τέχνην. Ἀντὶ τῶν συνήθων παιδιῶν, αὐτὸς ὁμοεμφύτως κατεγίνετο εἰς τὴν ζωγραφικὴν, εἰς τὴν λογογραφίαν, εἰς τὴν μουσικὴν. Δεκαεξέτης ἔτι εἶχε γράψει καὶ δημοσιεύσει ἐν τρυφερόν διήγημα εἰς τὸ περιεχόν «Παρνασσός». Τῆς ζωγραφικῆς δὲ κοτέλιπεν ἱκανὰ ἔργα μαρτυροῦντα ψυχὴν καλλιτέχνου ἀληθοῦς. Ἀλλὰ βαθμηδὸν τὸν εἶχε κατακτήσει ἡ μουσικὴ. Ὅλας τὰς ὥρας διήρχετο μὲ τὸ βιολὶ καὶ τὸ πιάνο, τοὺς μόνους παιδικοὺς συντρόφους του. Ἡ μελέτη, ἡ μόνωσις, ἡ ἐρημία, ἀπησχόλουν καὶ ἐνέπνεον τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο παιδίον. Καὶ ὅταν βαθμηδὸν νέοι δοίζοντες ἀρμανίαις καὶ κόσμοι ἄγνωστοι μουσικοῦ αἰσθήματος ἠρπύχθησαν εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ ἠλέκτρισαν τὸ πνεῦμά του, ὁ νέος Πανουργιάς, καταλιπὼν μετ' ἀποφάσεως τὴν Νομικὴν, ἣν ἐσπούδαζεν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἀπῆλθε δεκαοκταέτης ἔτι εἰς Παρισίους, ὅπως ἐκεῖ, εἰς τὴν μητρόπολιν τῶν μουσικῶν φώτων, βίβῃ εἰς τὰ μυστήρια τῆς Τέχνης. Καὶ συναπεκόμιζε φεύγων εἰς τὴν ξένην, ὅτι ὠραῖον, ὅτι λεπτόν καὶ ἰδεῶδες καὶ αἰθέριον ἐχαρakterίζε τὴν καλλιτεχνικὴν ἐκείνην ὑπαξίν, τὸν ἀκραιφῆ καὶ ἔθεον τῶν Μουσῶν ἱεροφάντην.

Ἐκεῖ, διογωνισθεὶς μετὰ πλεστων ἄλλων ἀλλοεθνῶν καὶ ἀριστεύσας, εἰσῆλθε πρῶτος ἐκ τῶν τριῶν ἐπιτυχόντων εἰς τὸ Conservatoire τῶν Παρισίων. Καὶ ἀφοῦ ἐπὶ τριετίαν ἐν μελέτῃ ἐνδεδεχεῖ διεδέξωσε τὸ μουσικόν του τάλαντον, συνέλαβε τὸ σγέδιον νὰ δημιουργήσῃ ἐλληνικὴν μουσικὴν δι' ἔργων οὐ μόνον ἐλληνικῆς ὑποθέσεως ἀλλὰ καὶ στηριζομένων εἰς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν καὶ τὴν ποίησιν καὶ τὴν ἀρχαίαν μουσικὴν καὶ τὰς νεωτέρας λαϊκὰς καὶ βυζαντινὰς μελωδίας. Κητανοήσας δὲ οἷας ἐμπνεύσεις ἡύνατο νὰ ἀντλήσῃ ἐκ τῆς μελέτης τῆς ἀρχαιότητος, ἀφιεροῦτο εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἐλλήνων συγγραφέων, ὅσοι ἐπραγματεύοντο περὶ μουσικῆς καὶ ἐξεμάνθανε τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ποίησιν καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν ἀρχαίων θεάτρων καὶ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι ἐσχετίζετο πρὸς τὸ μέγα καὶ εὐγενὲς ἰδεῶδες, εἰς τὸ ὁποῖον μετηραιοῦτο ἡ μεγάλη ποιητικὴ τοῦ ψυχῆ.

Ἦτο μετριοφρων καὶ σεμνός, ὡς ὅλα τὰ μεγάλα πνεύματα.

Ἀπέφευγε τὸν θόρυβον καὶ τὰς ἐπιδείξεις. Ὁνειροπόλος μεγάλου μέλλοντος καὶ φιλοδοξῶν κἄτι τι μέγα καὶ τέλειον, ἠρέσκετο εἰς τὴν σιγὴν καὶ τὴν μόνωσιν τοῦ σπουδαστηρίου του. Ἠκούσαμεν τὸν Σαμάραν νὰ λέγῃ περὶ τοῦ Πανουργιά ὅτι δὲν θαυμάζει μόνον τὴν ἀρίστην αὐτοῦ μόρφωσιν. «Ἦν ὀλίγιστοι τῶν μεγάλων μουσουργῶν ἐκέκτηντο,» ἀλλὰ καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν μεθ' οὗ ἐξακολουθεῖ ἔτι νὰ μελετᾷ καὶ νὰ σπουδάζῃ, ὡς νὰ ἤρχισε χθὲς ἀκόμῃ τὰς σπουδὰς του. Καὶ ἀληθῶς ὁ Πανουργιάς εἶχε συγκομίσει τόσον ἀδρὰ καὶ σπάνια τέχνης κεφάλαια, ὥστε ἂν ἤθελε, θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποκτήσῃ καὶ πλοῦτον καὶ φήμην καὶ δάφνας. Ἀλλὰ δὲν ἦτο ἐκ τῶν ματαιοφρόνων ἐκείνων amateurs, τῶν ἐπιζητούντων ἐφήμερον λάμπειν καὶ τὰ χειροκροτήματα τοῦ πλήθους καὶ τὰ θ' αἰμάματα τοῦ τύπου. Ἦτο ἐκ τῶν εὐλαβῶν, τῶν ἐνθέων τῆς τέχνης προσκυνητῶν, εἰς τὴν λατρείαν τῆς ὁποίας εἶχεν ἐπιδοθῇ ὀλοφύγως, καὶ μία μόνη φιλοδοξία εὐγενὴς ἐδίδει τὴν ψυχὴν του, νὰ ἀπεβῇ μίαν ἡμέραν ἄξιος αὐτῆς ἱερεὺς καὶ μύστης πρὸς δόξαν τῆς Ἑλλάδος. Ἦν ἡγάπα μὲ τὸν ἀκασιφνέστερον πατριωτισμόν. Καὶ διὰ τοῦτο, ἐνῶ εἶπεν ἐκπονήσει τόσα ἔργα, δυνάμενα, ὡς οἱ εἰδότες ἀνομολογοῦν, νὰ ἐκπλήξουν τοὺς μουσικοὺς κύκλους καὶ νὰ στεφθῶσι διὰ βεβαίας ἐπευφημίης καὶ νὰ ἐξασφαλίσωσιν αὐτῷ ὑλικὰς καὶ ἡθικὰς ἀμοιβὰς μεγάλας, ἐν τούτοις ἀπέστεργε νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸ δημόσιον, ἂν καὶ οἱ ὀλίγοι φίλοι καὶ θαυμασταὶ του, ὅσοι τὸν ἐγνώριζον κατὰ βάθος, συχνὰ τὸν παρώτρυνον εἰς τοῦτο.

Τοιοῦτος ἐν σκιαγραφίᾳ ὁ Θεόδωρος Πανουργιάς, θανὼν ἐν ἡλικίᾳ μόλις εἰκοσιπέντε ἐτῶν, ἐνῶ ἡ Δοξὰ σχεδὸν ἔψαυε τὸ μέτωπόν του καὶ ἔμελλε μετὰ μικρὸν νὰ τῷ ἀνοίξῃ τὰς πύλας τῆς Ἀθανασίης.

Ἀλλ' ἀτυχῶς, τοῦ μουσικοῦ τούτου κλέους, οὗ πρῶτη θὰ συνεμερίζετο ὑπερήφανος ἡ Ἑλλάς, ἰδιαιτέρως δὲ ἡ ἀθηναϊκὴ κοινωνία, ἥς ἔγκριτον καὶ ἀγαπητότατον ἀποτελεῖ μέλος, ἐπέπρωτο νὰ στερηθῇ αὐτὴ ἡ ἑλγὴ κυρίως, διὰ τοῦ ἀπροσδοκίτου καὶ προῶρου θανάτου του.